

ואת א. מ. לונץ. חברתי לפני כ"ז שנים בערך בביתו אשר בנהלת שבעה בעלותי רגל בפעם הראשונה לירושלם ע"ה.ק.

ובימים ההם היתה "נהלת" שבעה" זו מעין "תלפיות" של אז, שגרו בה: יואל משה סולובמן, אדלמן, סוסניצקי, לונץ ומיכל הכהן — כלם בעולם האמת! — ושאר משכילי הדור שעובו את הגיתו בעיר העתיקה ויצאו לגור בשכונה המודרנית... ו"מזכבת" זו תשנה היתח "בית הכרם" של אז ושם או להב למושב חכמי הדור: פינס, יעבץ וילין... וכל מי שבקר את ירושלם ולא ראה שלשה אלה בפסח או בסוכות לא יצא יד' חובתו, ואלו הם: הכרם תל המערבי, בדיהודה וא. מ. לונץ... יכעבור שנים אחדות נפגשנו שנית בבול, באולם הקונגרס הציוני הששי והאחרון של הרצל... — שלום, אדוני לונץ! — קראתי לו בקול רם בהושיטי לו את ידי.

— שלום, שלום, אדון. אדון... קמם את מצחו קצת למצא בוכר רזנו את שמי ומיד נזכר וקראני בש" מי הנכון (ואז לא היה עוד "עזכות" בעולם!). והרי הכירני רק לפני שלש ארבע שנים ושוחח עמי פעם אחת בחצי שעה ולא יותר... — מחיכו כבודו בא עכשיו? — שאלתי.

— מעשם בארץ — עניו בלעז

אמנם ידעתי כי זוהי בשורה רעה, שמכשרים רק ע"י גוי, ואולי מה לעשות? — נזרה היא מן הש" מים ונקבלנה באהבה. והמקום ימלא חת הסולנו באחר שלא יהיה גרוץ מכנה, מחמת שגרוע מזה אי אפשר בשבילנו, וה"מעשים טובים" שלו יהגורות החדשות הכתרגשות עלינו בכל יום תמיד ממחלקת העליה — יופיחו!

ואם אינכם יודעים עדיין מה זה "שבת-גוי" אספר לכם מעשיה קטנה ונאה, אניקרוטה ממש, ותדעו מיד.

מעשה בר"ר משה מהמשפחה, במהגרם הירוק, בפקידים ופועלים מהמכללה, שנשעו במכונית מה"אוניברסיטה" אל ה"פוסתה", כלומר: מהמכללה אל הדאר, בדרך נסיעתם נתווכחו ביניהם ע"ד יתרון השפה העברית על האידית. קפץ הד"ר משה ואמר, שגם ז'רגון הוא שפה חיה ור' איה לדבר, שכנולות מדבר אפילו ה"שבת גוי" ז'רגון ולא עברית. שאל המהגרם הירוק לתומו: "מה זה שבת-גוי?" — "שבת-גוי?" — הש"ב הד"ר משה. — הוא יהודי החולך להתפלל רק בשבת תשובה, בין ראש השנה ויום כפור... — I don't (איני חולך!). ענה המהגרם, והבין תומכי את פרוש המלה: שבת-גוי.

שבת, וביהוד בשעה שבני הנעורים שלנו בבירות אומרים בכונה גדולה: "לכה דודי לקראת וכלה" עם אצל "אלפונס" אשר על החוף ועושים "נואי בשלוב" שם ב"קפה שנטו" הצרפתי — בשעה זו יושבים להם הפקידים הצעירים, המסכנים וה"גל" בים, של "הכנס הלאומי" על פנקסיהם העבים בשבת-קדש וכותבים מס' פרים... כנראה, ההליכה ההנהלה לחוסיה מן החול אל הקדש כדי לשפר קצת את העמקנים בימים הקשים האלה. — עת לעשות לבנק שלנו... הפרו תורתך...

וכלל זה יהא נקיט בידכם תמיד אג, תרצו לדעת מהנעשה והנשמע והמתבשל בביתכם תשאלו מאת שכניכם, ואם תרצו לדעת מה נעשה בבית שכניכם — אל תשאלו את הכן הקטן ולא את העוזרות והמבשלות מהמת שחם יגידו לכם בעצמם כמד סיחים לפי תומם עם הכריתים-בבית"ם או עם חברותיהם הפישרות — ואין סודות אצלנו בירושלם.

והיא ראייה: קלא דלא פסיק בתלפיות כי שם אצל בני העליה צוררים כבר את החפצים ומתכוננים לדרך, ובעוד חרשים שנים — כך מוסרים מכפנים — יסע איה עם בני ביתו וכל אשר לו ללונדון בטוחות ואותו יעזבו למי נחות... —

— פותחים את משרד "הללויד הא"י" בשבת-קודש וסוגרים את שעריה על מסגר בכל יום ראשון, בשבתא "שלחם", בדרך הנויים? האם כפני שהפקידים והתיירים הם יהודים או אולי משום שהמוסד "הציוני" הזה עולה לציונים בעשרות אלפי פונטים טכין ותקלין? אדלבה, ילמדנו רבנו ר' עזמות!

וגם תלמידי הותיק מבירות בא עמי בטרוניה, למאי אזי שותק ואיני קורא תגר על ה"שלחיה" הנעשית — כך הוא אומר — בעירם לעיני השמש... מה ארע? — הנהלת הבנק "שלנו" בבירות גזרה על פקידיה הצעירים לעבד בערבי שבתות ולשד הות בבית הכנס שתיים-שלש שעות לאחר שהחשיך, כלומר עד אחרי "במה כדליקין". כל בקשותיהם ותחדי נזניהם של משרד הרבנות ונכבדי הסהל וכל טענותיהם ולמענותיהם לפני השבת — לא הועילו לבטל את רוע הגזרה, כל דבריהם נפלו כ"חומצה בקיר" — "ביונים" איז ביונים!... ובשעה שהמנהלים וסגני המנהלים והגוברים הספרדים והאש-כניים כבר הספיקו לומר, "אשת חיל מי ימצא?" וחב"ל בכל נושבותהם בבירות, מלא את כרסם באטריות החמות ובכל מיני פשטירא, לכבוד

אלא בודא! — מאחכ"י, ויכירי את השמות העבריים והבינו מאליהם כי אלה אינם "Arabic villages" ולא יסמכו על היושר של ה"גיד-הנשה" מכניידודנו ומבני עשו... חושפני, פי הוצאה זו לקביעת שלטים בעמק תעלה לעם ישראל הרבה פחות מנסיעה נטיכית אחת של מי שהיה מנהל התעמולה, לקנדה או לאמריקה הדרומית או לשניהם יחד (שהרי לאמריקה הצפונית אינו מעין, כנראה, ללכת...!) — על חשבון הקרן הקימת הקבצת מפרוטות העם ומקשקוש הקופסאות בתוצות... * * *

ומכיון שאנו מרברים בשל טי, נזכרתי בשאלת חמורה ששאל מאת תלמידי המצרי בכיתבו ואחרון: הכל יודעים — הוא אומר — כי הציונים פתחו בקהירו ובאלכסנדריה של מצרים סניפים להללויד השלטים שנקבעו על משרדיהם נכתבו בשלש הלשוניות הרשמיות שלנו: אנגלית, צרפתית וג'ערבית, ולשפתנו העברית אין זכר ואין אפילו אית אחת מרובעת לרפואה, בשעה שישנם יונים וארמנים הכותבים עברית על שלטי מהסניהם וחנר יותיהם במצרים? — וכעוד — שואל תלמידי חלו, אלו אנני החיים בכל דבר

הפקיד העברי של קרן היסוד אל התיירים ואמר להם: — סליחה, אדונים! אלה לא "כפרים ערבים" אלא עבריים!.. Jewish villages! הנה רחביה, והנה בלפוריה, הרי יזרעאל, ושם כפר ילדים, מעשה ידי ה"זיואונים" להתפאר!... נתבלבל הנא"ד הערבי וזהתיירים "הרביצו" לו כראוי, ואולם השאלה נשאלת: — לשכת המודיעין לתיירים של ההנהלה הציונית זעירנו, מה היא עושה ומאי עבירתה? האין כ' המנהל הושב כי מתפקידו של מוסד זה הניזון מכספי הקרנות וכלונ'יו הוא לראג, הוץ מקבלת משרדנו בכל חדש גם לקבלת מודיעין עבריים? האם אין דבר-מה רקוב אצלנו בדנמרק?... וזתי שאלה א', ועכשיו: — מפני מה אין משתדלים לפני ממשלתנו ור"ה, שתקבע עמודים ושלטים מכל שלש הלשוניות הרשמיות בעמק כדי להודיע לכל עובדי דרך את שמות הכפרים והערים שלני שם? ואם אינה יכולה או אינה רוצה פשוט, מפני מה אין "הממשלה שלנו" במלונ'יה מקבלת עליה את הטורה הזה לקבע שלטים בכל העמק לארכו ולרחבו, למען יקראו התיירים האמריקאים, ערבים מהם אולי — לא אולי

בלבד — העיקר, שזהו ריק וריק מצוין בשבילו לא רק לספורט אלא של כבוד-אכ... ואם תרצו, רבותי, הרי זה אמת: סופיסוף זכינו גם ללינדברג שלנו, לונדברג הזכרונני! הכל אפשר אצלו!... * * *

ואין זו אגדה חלילה אלא מעשה שהיה, מעשה שספר לי בשבוע זה אחד מפקידי קרן היסוד בעירנו, אדם מהימן ועד ראייה ושמיעה ושאני מוסר לכם מלה מלה כמלט. לפני שבועות אחדים, בעונת התיירים, נסע לרגלי עבודתו לטבריה ובררך נסיעתו נפגש בשיירת תיירים אמריקאים, שנסעו בחמשים כינויות מירושלם לנצרת. בעלותם על החר נתגלה לנגד עיניהם בכל הודו והדרי — העמק המשתרע לרגליהם כשטיח מגוון, שטיחו של הקב"ה בכבודו ובעצמו, והנקודות העבריות המזהירות לעיני השמש כפינים ממש, ככתהן הלבנים ובגנותיהם האדומים ככרובלת האפרוחים והדעירים מרחוק... — לטי הכפרים היפים האלה: — שאלו התיירים בהתפעלות גדולה מאת ה"נא"ד" (מורה דרך) הערבי שלחם. — Arabic villages! (כפרים ערבים!), השיב הנא"ד בקצור ומכילי חשוב הרבה, לשמע דבורים באלה, נגש

מצד למשה (שעורים בהתבלות)

ואם תרצו, רבותי, הרי זה אמת: סופיסוף זכינו גם ללינדברג שלנו, לונדברג הזכרונני! הכל אפשר אצלו!... * * *

הזקן אהרנסון מו"י ע"ה בשבוע שעבר על הסולם בביתו — כי למרות שהגיע כמעט לגבורות הריהו עובד בחריצות ואין מלאכתו נעשית ע"י אחרים עד היום הזה — והנה נכשלה רגלו בשלבי הסולם נפל הישיש ארצה ושתים מצלעותיו נשברו. מיד ע"ה מברק לבנו אלכס, אשר בפריז, והנה אך קבל הבן את הודיעה הנוראה ע"א אביו לא שהה הרבה וע"ה באוירון בטיסה אחת ובמשך ששעות הגיע מפריז ישר לזכרון... וזתי, הביבי, האגדה הנפלאה של "קפיצת הדרך" המתחלבת עכשיו כמושכה על אלכסנדר אהרנסון ממש כעל אלכסנדר מוקדן בשעתו, שהיה רוכב על נשר ובא עד שערי גזערה, בידוע ואתם הלא תשאלו: כיצד אפשר לע"ה מפריז לזכרון, מהלך ת"ק פלמים ת"ק פרסאות, במשך "שש שעות"? ואיך אפשר בכלל לרדת באוירון על סלע? זכרון? ואולם אין מסשין על זה אלא האפיטורסים